

Pseudonim između teorije i prakse: doprinos pseudonomastike identifikaciji autora*

Pseudonym Between Theory and Practice: the contribution of pseudonomastics to the identification of authors*

Nataša Dakić

Univerzitetska biblioteka "Svetozar Marković", Beograd, Srbija / University Library "Svetozar Marković", Belgrade, Serbia
dakic@unilib.rs

Informacije o članku / Article Info

Primljen / Received 21. 5. 2025.

Prihvaćen / Accepted 7. 8. 2025.

Dostupan online / Available online 25. 12. 2025.

Ključne riječi / Keywords

pseudonimnost, pseudonim, autonom, pseudonomastika, autorstvo, anonimnost, identitet

pseudonymity, pseudonym, autonomy, pseudonomastics, authorship, anonymity, identity

Sažetak / Abstract

Cilj: Cilj ovog rada je višestruko sagledavanje fenomena pseudonima – iz jezičkog, kulturološkog, istorijskog i praktičnog ugla – uz posebnu pažnju na ulogu pseudonima u književnosti, nauci i bibliotečko-informacionim disciplinama. Rad nastoji da rasvetli mehanizme i motive koji stoje iza pseudonimnosti, kao i izazove koje ona postavlja u okviru katalogizacije i bibliografske obrade.

Pristup/metodologija: Rad se oslanja na interdisciplinarni pristup, kombinujući teorijska saznanja iz oblasti lingvistike, nauke o književnosti, bibliografije i istorije, uz komparativnu analizu istorijskih primera i klasifikacija pseudonima. Poseban akcenat stavljen je na ulogu pseudonima u savremenom digitalnom okruženju i njihov značaj za identifikaciju autora u bibliotečkim sistemima.

Rezultati: U radu su identifikovane ključne vrste pseudonima, načini njihovog formiranja i razlozi njihove upotrebe kroz istoriju. Pseudonimi su analizirani prema brojnim kriterijumima, uključujući motive, trajanje, brojnost i prepoznatljivost. Istaknuta je i uloga pseudonima kao složenog bibliotečkog izazova u procesu katalogizacije.

Ograničenja: Rad je teorijskog karaktera i oslanja se primarno na postojeću literaturu i istorijske primere, dok uočeni nedostatak sistematskih proučavanja pseudonimnosti kroz različite discipline ostavlja prostor za dalja istraživanja.

Praktična primena: Nalazi rada od posebnog su značaja za bibliotečku zajednicu, jer olakšavaju razumevanje i klasifikaciju pseudonima u bibliotečkom katalogu, čime se poboljšava tačnost i doslednost bibliografske obrade.

Društveni značaj: Poznavanje pseudonima i njihovih značenja doprinosi očuvanju kulturne i naučne baštine, a razumevanje ove pojave ima šire implikacije u kontekstu digitalnog identiteta i slobode izražavanja u savremenom društvu.

Originalnost/vrednost: Rad predstavlja sveobuhvatan teorijski prikaz pseudonimije i pseudonomastike, dopunjen analizom savremenih i istorijskih primera, čime doprinosi nedovoljno istraženom području i podstiče dalje naučno istraživanje ovog kompleksnog fenomena.

Goal: The aim of this paper is to explore the phenomenon of pseudonymity from linguistic, cultural, historical, and practical perspectives, with a particular emphasis on the role of pseudonyms in literature, science, and library and information disciplines. The paper seeks to shed light on the mechanisms and motives behind pseudonymity, as well as the challenges it poses within cataloging and bibliographic processing.

Approach/Methodology: The work relies on an interdisciplinary approach, combining theoretical knowledge from the fields of linguistics, literary studies, bibliography and history, with a comparative analysis of historical examples and classifications of pseudonyms. Special emphasis is placed on the role of pseudonyms in the modern digital environment and their importance for author identification in library systems.

Results: The paper identifies key types of pseudonyms, the ways in which they are formed, and the reasons for their use throughout history. Pseudonyms are analyzed according to a number of criteria, including motives, duration, number, and recognizability. The role of pseudonyms as a complex library challenge in the cataloguing process is also highlighted.

* Ovaj rad je zasnovan na prirednom i delimično izmenjenom tekstu poglavlja 4 doktorske disertacije „Fenomen pseudonima kao vid autorstva u bibliotečko-informacionoj delatnosti”, odbranjene na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu 2022. godine. This paper is based on the edited and partially revised text of Chapter 4 of the doctoral dissertation “The Phenomenon of Pseudonyms as a Form of Authorship in the Field of Library and Information Science”, defended at the Faculty of Philology, University of Belgrade, in 2022.

Limitations: The paper is theoretical in nature and primarily relies on existing literature and historical examples, while a lack of systematic studies on pseudonymity across various disciplines has been identified, leaving room for further research.

Practical application: The findings of the paper are of particular importance to the library community, as they facilitate the understanding and classification of pseudonyms in the library catalog, thereby improving the accuracy and consistency of bibliographic processing.

Social Significance: Knowledge of pseudonyms and their meanings contributes to the preservation of cultural and scientific heritage, and understanding this phenomenon has broader implications in the context of digital identity and freedom of expression in modern society.

Originality/value: The paper presents a comprehensive theoretical overview of pseudonymity and pseudonomastics, supplemented by an analysis of contemporary and historical examples, thereby contributing to an under-researched field and encouraging further scientific research into this complex phenomenon.

1. Uvod

Anonimnost, odnosno pseudonimnost, kao fenomen izostavljanja pravog imena autora, proteže se kroz vekove i utiče kako na produkciju, tako i na recepciju pisanih tekstova. Ova pojava je i pored svoje rasprostranjenosti ostala nedovoljno istražena. Iako se proučavanje i tumačenje pseudonima smatra jednom od najstarijih tema kojima se bave istoričari književnosti, kritički rad je najčešće ograničen ili na pojedinačne autore, ili na određeni žanr ili period.

Pseudonimija kao pojava ima dugu i raznovrsnu istoriju u književnosti, novinarstvu, naučnom izražavanju i drugim oblicima javnog delovanja. Još od antičkog doba, autori su se iz različitih razloga skrivali iza izmišljenih imena – bilo da je reč o želji za anonimnošću, zaštiti od cenzure, izbegavanju progona, stvaranju novog identiteta ili umetničkom eksperimentu. U različitim epohama i kulturnim kontekstima pseudonim je dobijao raznovrsne funkcije i simbolička značenja, često predstavljajući granicu između ličnog i javnog, intimnog i kolektivnog, fikcije i stvarnosti.

U savremenom društvu, obeleženom digitalnom komunikacijom i sve većim naglaskom na individualnost i samoizražavanje, pseudonimija dobija nove oblike i značenja. Internet je omogućio brzu i laku upotrebu različitih identiteta, što pseudonimima daje dodatnu relevantnost u okviru društvenih mreža, blogova, foruma i drugih digitalnih platformi. Istovremeno, u akademskom i bibliotečkom kontekstu, pseudonimi predstavljaju istraživački izazov, naročito u bibliografskoj obradi i katalogizaciji autorskih dela.

Retki su istraživači koji se bave pseudonomastikom,¹ granom nauke koja u ostvarenju cilja nalazi uporište

¹ Pojam *pseudonomastika* preuzet je iz ruske literature, budući da se kod nas tek nekolicina istraživača detaljnije bavila ovom tematikom. Termin je precizno definisan u rečniku pseudonima (Колосова, 2009: 1) i u udžbeniku *Основе теорије библиографије са примерима* (Максимовић, 2003: 64).

1. Introduction

Anonymity and pseudonymity—understood as the deliberate omission or alteration of an author’s real name—represent enduring phenomena that have shaped both the creation and reception of written works across historical periods. Despite their prevalence, these practices remain insufficiently examined. Although the study of pseudonyms is a well-established topic in literary historiography, critical inquiry is often limited in scope, focusing on individual cases, specific genres, or confined historical contexts.

Pseudonymity has a particularly rich and varied legacy within literature, journalism, scholarly communication, and other public domains. Since antiquity, authors have employed fictional identities for a range of motives: to maintain anonymity, circumvent censorship, evade persecution, construct alternative personas, or engage in creative experimentation. The functions and symbolic meanings of pseudonyms have evolved according to cultural and temporal contexts, frequently occupying an ambiguous space between private and public expression, individual and collective authorship, fiction and documentary reality.

In contemporary digital environments—characterized by rapid communication, user-generated content, and increasing emphasis on personal branding—pseudonymity has acquired new dimensions. Online platforms such as blogs, forums, and social networks facilitate the fluid use of multiple identities, posing novel challenges for authority control and bibliographic consistency. Within these dynamic contexts, the management of authorship becomes increasingly complex, especially in efforts to maintain coherent cataloging systems and ensure accurate attribution of intellectual work.

i podršku u bibliografiji, lingvistici i nauci o književnosti, a podrazumeva izučavanje svih aspekata oblikovanja, značenja i klasifikacije pseudonima. Dodatno, pojam autorstva se sagledava kao jedan od ključnih u bibliotečko-informacionoj delatnosti. U sferi bibliotekarstva, odrediti jedinstveni oblik imena autora koji se nakon toga isključivo koristi da označi određen entitet, primarni je zadatak bibliotekara katalogizatora, budući da je jedinstveni oblik imena autora osnovno sredstvo identifikacije publikacije u bibliotečkom katalogu, te stoga i imperativ svakog dobro organizovanog bibliotečkog sistema, a pojava pseudonimije izuzetno usložnjava navedeni proces.

Cilj ovog rada je da rasvetli pojam pseudonima iz više uglova – jezičkog, kulturološkog, istorijskog i praktičnog – te da prikaže načine na koje se pseudonimi mogu klasifikovati, proučavati i razotkrivati. Poznavanje i tumačenje pseudonima i šifara umnogome doprinosi očuvanju i razumevanju naučne i kulturne baštine jedne države, a od izuzetnog je značaja i za razvoj brojnih naučnih disciplina, među kojima su i nauka o književnosti, teorija književnosti, komparativna književnost, istorija i političke nauke.

2. Anonimnost i pseudonimnost

Anonimno delo može se definisati kao delo u kome je nemoguće identifikovati autora (Verona, 1986: 378), tj. kao “delo na kome je izostao podatak o autorstvu” (Вранеш & Марковић, 2013: 17). Na osnovu toga proizlazi da je pseudonimnost uži pojam u okviru pojma anonimnost, a zajedničko im je činjenica da u određenoj publikaciji nije navedeno pravo ime autora (Griffin, 2003: 1-2). Ova praksa koja se proteže kroz vekove i utiče i na produkciju i na recepciju pisanih tekstova nije dovoljno istražena imajući u vidu njenu rasprostranjenost. Štaviše, kritički rad koji postoji ograničava se na pojedinačnog autora ili na određeni žanr ili period.

Uobičajeno, pojam pseudonim označava lažno, izmišljeno ime kome je svrha da sakrije identitet stvarne osobe. Odrednica u *Maloj enciklopediji Prosvete* glasi: “Pseudonim; lažno ime; izmišljeno ime koje iz raznih pobuda, privremeno ili stalno, uzimaju i koriste u stvaralaštvu i javnom životu pojedini književnici, umetnici i politički radnici; upotreba pseudonima starog je porekla (sreće se već kod antičkih pisaca Ksenofona, Cicerona i dr.), a naročito se širi od 16. v., s rastućim društveno-političkim religioznim pokretima i borbama...” (Мала енциклопедија, 1959: 372-373). Sama reč je nastala kombinacijom grčkih reči ψευδο (lažno) i ονομα

Few scholars focus on pseudonomastics,¹ a scientific field grounded in bibliography, linguistics, and literary studies, which investigates all aspects of the formation, meaning, and classification of pseudonyms. Furthermore, the notion of authorship is regarded as a fundamental concept in library and information science. Within librarianship, determining the authorized form of an author’s name—subsequently used exclusively to identify a particular entity—represents a primary responsibility of cataloguers, since the standardized form of an author’s name is the principal means of identifying a publication within the library catalog and, consequently, an essential requirement of any well-organized library system. The phenomenon of pseudonymity significantly complicates this process.

The purpose of this paper is to elucidate the concept of the pseudonym from multiple perspectives—linguistic, cultural, historical, and practical—and to present methods for the classification, analysis, and identification of pseudonyms. Knowledge and interpretation of pseudonyms and codes significantly contribute to the preservation and comprehension of a nation’s scientific and cultural heritage, and are of great importance for the advancement of numerous academic disciplines, including literary studies, literary theory, comparative literature, history, and political science.

2. Anonymity and Pseudonymity

An anonymous work can be defined as a work in which the author cannot be identified (Verona, 1986: 378), that is, as “a work in which authorship information is absent” (Вранеш & Марковић, 2013: 17). Based on this, pseudonymity can be understood as a narrower concept within the broader notion of anonymity, with the common feature being that the actual name of the author is not provided in a given publication (Griffin, 2003: 1-2). This longstanding practice, which has influenced both the production and reception of written texts across centuries, remains insufficiently studied despite its widespread occurrence. Furthermore, existing scholarship is typically limited to individual authors, specific genres, or distinct historical periods.

Conventionally, a pseudonym refers to a false or fictitious name adopted for the purpose of concealing the true identity of a person. The entry in the

¹ The term ‘pseudonomastics’ is borrowed from Russian literature, as only a handful of researchers in our region have explored this topic in greater depth. The term is precisely defined in the dictionary of pseudonyms (Колосова, 2009: 1) and in the textbook *Основе теорије библиографије са примерима* (Maksimović, 2003: 64).

(ime), u konačnici od grčke reči ψευδώνυμον. U literaturi se pominje i kao umetničko ime ili alijas, dok se u stranim izvorima termin pseudonim uglavnom javlja kao: “nom de plume”, “nom de guerre”, “sobriquet”, “nickname”, “pen name”, “a.k.a.” (skraćeno od: *also known as*), “surname”, “Federname”, “Deckname” ili “Kunstlername”. Pseudonim se može koristiti za jedno delo ili za određeni žanr; može se proizvoljno ili smisleno izabrati; može biti trajni ili privremeni, nema ograničenja u broju pseudonima koje pisac može da koristi. Na primer, francuski pisac poznat pod pseudonimom Stendal² koristio je čak više od 100 različitih imena (Schoolcraft, 2004), a Jovan Jovanović Zmaj oko 250 (Јевтић & Ногић, 2008: 41), čime su sebi dodelili mnogo novih identiteta.

Fenomen anonimnosti i pseudonimnosti može se objasniti iz više perspektiva. Pored autorskog straha od verskog ili političkog progona i izraza skromnosti u duhu hrišćanske poniznosti, koji umanjuju individualnu važnost, često se javlja i suštinski suprotan fenomen – pretencioznost, koja se ogleda u obeležavanju sopstvenih radova anonimnim samohvalama. Dodatno, pre donošenja zakona o autorskim pravima, autori nisu nužno posedovali ili zadržavali zakonska ili moralna prava na svoje rukopise, pa bi pitanje anonimnosti moglo biti van autorove kontrole (Rose, 1995: 16). Uz to, urednička politika brojnih časopisa nalaže anonimnost za razne izveštaje, recenzije i naručene tekstove, dok moralna načela tog vremena doprinose većoj učestalosti korišćenja pseudonima, posebno kada su rodno ili klasno obeleženi.

Pseudonim kakav je postojao u prošlosti danas se retko javlja. U savremenom dobu, održavanje više autorskih identiteta motivisano je sticanjem finansijskih koristi, odbranom od kritike, zaštitom privatnosti, kao i izražavanjem skromnosti ili potrebom da se zaštite marginalizovani identiteti i izraze radikalni ili rizični stavovi. Istovremeno, razvoj marketinga je uticao na primenu pseudonima u svrhu reklamiranja i popularizacije autora, pri čemu se biraju zvučna, jednostavna i lako pamtljiva imena. Takođe, pseudonimi danas postaju opšteprihvaćeni način potpisivanja u digitalnom svetu. Brojni blogeri koriste niz pseudonima, ali uglavnom kao sredstvo za stvaranje publiciteta ili “brendiranje ličnosti”, što suštinski predstavlja vid samopromocije pod izgovorom skrivanja. Sa druge strane, lažno ime, skriveni, izmenjeni identitet na društvenim mrežama u vidu različitih nadimaka (popularno nazvanih “nikova” od engl.

Мала енциклопедија Просвете reads: “Pseudonym; false name; fictitious name adopted and used for various reasons, either temporarily or permanently, by individual writers, artists, and political activists in their creative and public lives; the use of pseudonyms has ancient origins (already found in classical authors such as Xenophon, Cicero, etc.), and became particularly widespread from the 16th century onward, in connection with rising socio-political and religious movements and struggles...” (Мала енциклопедија, 1959: 372-373). The term itself originates from the Greek words ψεῦδο (false) and ὄνομα (name), ultimately derived from the Greek word ψευδώνυμον. In scholarly literature, it also appears as “artistic name” or “alias,” while in foreign sources, the term pseudonym is commonly encountered as: “nom de plume,” “nom de guerre,” “sobriquet,” “nickname,” “pen name,” “a.k.a.” (also known as), “surname,” “Federname,” “Deckname,” or “Kunstlername.” A pseudonym may be used for a single work or a particular genre; it may be arbitrarily or meaningfully chosen; it may be permanent or temporary, and there are no limitations to the number of pseudonyms a writer may employ. For instance, the French writer known by the pseudonym Stendhal² used over a 100 different names (Schoolcraft, 2004), while Jovan Jovanović Zmaj employed approximately 250 (Јевтић & Ногић, 2008: 41), thereby assigning themselves numerous new identities.

The phenomenon of anonymity and pseudonymity may be examined from multiple perspectives. In addition to the author’s fear of religious or political persecution and the expression of modesty in the spirit of Christian humility—which downplays individual importance—an essentially opposite phenomenon also occurs: pretentiousness, manifested in the anonymous self-praise of one’s own works. Moreover, prior to the adoption of copyright laws, authors did not necessarily possess or retain legal or moral rights to their manuscripts, so the question of anonymity might have been beyond the author’s control (Rose, 1995: 16). Editorial policies of numerous journals have also required anonymity for various reports, reviews, and commissioned pieces, while the moral standards of the time contributed to the more frequent use of pseudonyms, particularly in cases marked by gender or class distinctions.

The form of pseudonymity that existed in the past rarely occurs today. In the modern era, the maintenance of multiple authorial identities is often motivated by financial gain, protection from criticism,

² Pravo ime autora: Mari-Anri Bel (Marie-Henri Beyle).

² Real name of the author: Marie-Henri Beyle.

nickname) ili “avatare”³ postaju predmet mnogih socioloških studija (Hogan, 2012: 293). Ono što je započelo kao način identifikacije pojedinca u virtualnom svetu, pomoću računarskog sistema u vidu dodele korisničkog imena, preraslo je u širok dijapazon identiteta jedne osobe u zavisnosti od društvene platforme koju koristi (Van der Nagel, 2017: 48).

3. Predmet pseudonomastike

Oblast posvećena proučavanju pseudonima naziva se pseudonomastika, po analogiji sa onomastikom (naukom o imenima) (Колосова, 2009: 5). Predmet pseudonomastike jeste izučavanje svih aspekata načina oblikovanja, značenja i klasifikacije pseudonima koja u ostvarenju svog cilja nalazi uporište i podršku u bibliografiji, lingvistici i nauci o književnosti (Максимовић, 2003: 64). Proučavanjem načina formiranja pseudonima i njihovog semantičkog značenja bavi se lingvistika; nauka o književnosti treba da pruži objašnjenje porekla pseudonima i otkrije razloge i motive koji su primorali autora da se krije iza maske pseudonima; dok je bibliografsko posmatranje pseudonima više usmereno na opšte objašnjenje njihove uloge, na njihovo praktično razrešavanje, kao i na atribuciju što većeg broja pseudonima (Колосова, 2009: 5).

Pojam pseudonim označava lažno, izmišljeno ime kojim se krije identitet stvarne osobe, a prema mišljenju Ljubice Đorđević (Ђорђевић, 1982: 22), anonimi (nepotpisana dela), zbog svoje uloge da u potpunosti sakriju identitet autora, mogu se smatrati pseudonimima u najširem značenju ove reči. Sa druge strane, autonim je pojam nastao od grčkih reči *αὐτο* (lično) i *ὄνομα* (ime) kojim se označava pravo ime autora, odnosno delo objavljeno pod pravim imenom autora (Jokanović et al., 1984: 18).

Pseudonim, tj. prikriveno ime ne treba mešati sa promenjenim pravim krštenim imenom, bilo iz verskih pobuda (Rastko Nemanjić zamonašenjem postaje Sveti Sava) ili nacionalnih razloga (Branko Radičević posrbljuje svoje kršteno ime Aleksije), a Alkibijad Nuša (cinc. Alchiviadi al Nuša) zakonski sa 18 godina menja svoje ime u Branislav Nušić.

Takođe, čest je slučaj da pseudonim s vremenom postane sastavni i nerazdvojni deo autorovog imena i prezimena: Jovan Jovanović Zmaj, Sima Milutinović Sarajlija, Vladislav Petković Dis...

Prilikom potpisivanja stvaralačkih radova primećna je izvesna raznolikost: autori se potpisuju samo

preservation of privacy, or the expression of modesty or marginalized identities, including the articulation of radical or risky views. Concurrently, the development of marketing has influenced the use of pseudonyms for promotional purposes and author popularity, with names selected for their resonance, simplicity, and memorability. Today, pseudonyms have also become an accepted form of authorship in the digital world. Numerous bloggers employ a range of pseudonyms, generally as tools for generating publicity or “personal branding,” which in essence constitutes a form of self-promotion under the pretense of concealment. On the other hand, the use of false names or altered identities on social media—appearing as various nicknames (commonly referred to as “nicks” from the English *nickname*) or “avatars”³—has become the subject of numerous sociological studies (Hogan, 2012: 293). What began as a means of identifying an individual in the virtual world through computer-generated usernames has evolved into a broad spectrum of identities shaped by the social platform in use (Van der Nagel, 2017: 48).

3. Subject of Pseudonomastics

The field dedicated to the study of pseudonyms is called pseudonomastics, by analogy with onomastics (the study of names) (Колосова, 2009: 5). The subject of pseudonomastics is the examination of all aspects of the formation, meaning, and classification of pseudonyms, which, in achieving its goals, finds support in bibliography, linguistics, and literary science (Максимовић, 2003: 64). Linguistics deals with the study of how pseudonyms are formed and their semantic meaning; literary science seeks to explain the origin of pseudonyms and uncover the reasons and motives that led the author to hide behind the mask of a pseudonym; while the bibliographic approach is more oriented toward general explanations of their role, their practical resolution, and the attribution of as many pseudonyms as possible (Колосова, 2009: 5).

The term pseudonym denotes a false, invented name that hides the identity of a real person. According to Ljubica Đorđević (Ђорђевић, 1982: 22), anonymous works (unsigned works), due to their role in completely concealing the author’s identity, can be considered pseudonyms in the broadest sense of the word. On the other hand, the term autonym derives from the Greek words *αὐτο* (self)

³ Avatar je termin koji se izvorno koristi u hinduizmu da označi reinkarnaciju božanstva. Danas se koristi da označi otelovljenje korisnika u virtualnoj stvarnosti.

³ The term ‘avatar’ originally stems from Hinduism, where it denotes the reincarnation of a deity. Today, it is used to signify the embodiment of a user in virtual reality.

autonomom, autonomom i pseudonomom / pseudonomima ili samo pseudonomom / pseudonomima. Stoga se, u odnosu na način potpisivanja, mogu izdvojiti sledeće kategorije autora:

- autor koji se u svom stvaralačkom radu isključivo ili pretežno služi jednim pseudonomom po kojem je poznat (npr. Mark Twen (Mark Twain) pseudonom je Samjuela Langhorna Klemensa (Samuel Langhorne Clemens));
- autor koji se u stvaralačkom radu služi raznim pseudonomima, ali je poznatiji pod jednim pseudonomom (npr. autor koji je koristio skoro 250 različitih pseudonima (Osijan, čika Jova, Zmajova...) ipak je najpoznatiji kao Jovan Jovanović Zmaj);
- autor koji se u stvaralačkom radu služi raznim pseudonomima, ali je poznatiji pod pravim imenom (npr. Antun Branko Šimić);
- autor koji se u stvaralačkom radu služi pravim imenom i jednim ili više pseudonima, ali je poznat pod pravim imenom (npr. Branislav Nušić je objavljivao i pod pseudonomima Ben Akiba, Gasarče i B. A-a.);
- autor koji se u svom stvaralačkom radu služi pravim imenom i jednim ili više pseudonima, ali je poznatiji pod pseudonomom (npr. autor Danil Ivanović Juvačov najpoznatiji je po pseudonimu Danil Harms, mada je objavljivao i pod pseudonomima Šardam, Haarms, Čarms i Horms);
- autor koji jednu vrstu stvaralačkog rada objavljuje pod pravim imenom, a drugu pod pseudonomom (npr. Radmila Maksimović pod pravim imenom objavljuje naučne radove, a pod pseudonomom Rada Zeka književne).

Način potpisivanja autora bivao je uslovljen i spoljnim faktorima, što je najevidentnije u periodičnim publikacijama. Naime, osnovna karakteristika periodične publikacije jeste da je njen sadržaj rezultat rada više osoba, a kako su neretko s kraja 19. i početka 20. veka članovi uređivačkog odbora, urednici i vlasnici bili i jedini autori priloga u periodici, oni su pronalazili nove forme potpisivanja. Tako je Jovan Skerlić u *Srpskom književnom glasniku* rasprave u rubrikama *Ogledi* i *Književni pregled* potpisivao punim imenom i prezimenom, članke u rubrici *Ocene* i *prikazi* autorizovao je inicijalom J. S., dok je kratke napise u *Beleškama* publikovao pod pseudonomom – S. (Ђорђевић, 1982: 33).

Motivi pseudonimije, iako brojni i posve različiti, mogu se razvrstati u nekoliko kategorija:

- verski, podstaknuti strahom od crkvenog progona;

and ὄνομα (name), and denotes the real name of the author, i.e., a work published under the author's real name (Jokanović et al., 1984: 18).

A pseudonym, that is, a concealed name, should not be confused with a changed given name, whether for religious reasons (Rastko Nemanjić becomes Saint Sava upon entering monastic life) or national reasons (Branko Radičević serbianized his baptismal name Aleksije), while Alkibijad Nuša (Aromanian: Alchiviadi al Nuša) legally changed his name to Branislav Nušić at the age of 18.

It is also common for a pseudonym over time to become an integral and inseparable part of the author's name and surname: Jovan Jovanović Zmaj, Sima Milutinović Sarajlija, Vladislav Petković Dis...

In the signing of creative works, a certain diversity is noticeable: authors sign with only an autonym, an autonym and one or more pseudonyms, or only with one or more pseudonyms. Therefore, based on the manner of signing, the following categories of authors can be distinguished:

- the author who exclusively or predominantly uses one pseudonym in his work, under which he is known (e.g., Mark Twain is the pseudonym of Samuel Langhorne Clemens);
- the author who uses various pseudonyms in his work, but is better known under one pseudonym (e.g., the author who used nearly 250 different pseudonyms such as Osijan, čika Jova, Zmajova..., is best known as Jovan Jovanović Zmaj);
- the author who uses various pseudonyms in his work but is better known under his real name (e.g., Antun Branko Šimić);
- the author who uses his real name and one or more pseudonyms in his work but is known by his real name (e.g., Branislav Nušić published under the pseudonyms Ben Akiba, Gasarče, and B. A-a.);
- the author who uses his real name and one or more pseudonyms in his work but is better known by a pseudonym (e.g., Daniil Ivanović Juvačov is best known as Daniil Harms, though he also published under the pseudonyms Šardam, Haarms, Čarms and Horms);
- the author who publishes one type of creative work under his real name and another under a pseudonym (e.g., Radmila Maksimović publishes scholarly works under her real name and literary works under the pseudonym Rada Zeka).

The manner in which authors sign their works has also been influenced by external factors, which is

- politički, izazvani potrebom da se iznesu različiti stavovi i kritikuje vlast bez straha od utuženja;
- društveni, kojima je cilj prenebrežnuti uticaj društvenih normi, bilo da je u pitanju skrivanja polu autora ili pripadnost određenoj klasi;
- lični, nastali kao iskaz skromnosti, straha od neuspeha, nezadovoljstva sopstvenim imenom (disonantno, smešno ili obično ime), zaštite identiteta zbog pripadnosti marginalizovanim grupama, ili pak kao vid uklapanja u opšte tendencije i/ili sticanja popularnosti, te radi izgradnje ličnog brenda ili sticanja finansijske koristi.

Ponekad, pseudonim može da nastane iz zablude, neznanja, greškom. Umesto željenog, pravog termina, pojavi se slučajno neki drugi koji nosi sasvim drugačije značenje i kao takav postane opšteprihvaćen. Upravo je pseudonim *Zmaj* Jovana Jovanovića nastao od ćirilicom pisanog naslova časopisa *3. maj* (treći maj). Naime, Jovan Jovanović je 1864. godine pokrenuo satirični list koji je trebalo da se zove *3. maj* aludirajući na dan kada je 1848. godine po julijanskom kalendaru održana Majska skupština, ali greškom slovoslagagača, koji nije razumeo igru reči, te izostavio tačku iza rednog broja, stvoren je *Zmaj*. Francuski pisac Artur Bejl je najpoznatiji po pseudonimu Stendal koji je uzeo prema imenu nemačkog gradića Štendal, a čiji je naziv autor “olako zapisao pa ga je tako i izgovarao – Sthendal (Stendal)” (Максимовић, 2003: 68).

4. Kategorizacija pseudonima

Milivoj V. Knežević dao je proširenu definiciju pseudonima, čime je jasno ukazao na raznovrsnost pojavnih oblika pseudonima. “Svaka grafička oznaka: slovo, broj, šifra i simbol; svaka rečenica, reč i slog; svaki inicijal imena, ili imena i prezimena, ili imena, očeva imena i prezimena; svako proizvoljno uzeto stvarno ili izmišljeno, staro ili novo, naše ili tuđe, postojeće ili veštačkim putem (igrom reči) iskonstruisano ime, oznaka, izraz – iza kojih se krije pisac – sve to ima psevdonimno značenje – psevdonim je” (Кнежевић, 1949: 264).

Sagledavajući postojeće podele pseudonima (Halkett et al., 1926; Кнежевић, 1949; Дмитриев, 1977; Ђорђевић, 1982; Вранеш, 2008; Entzenberg, 2009; Nosić, 2019) te različite aspekte pojma pseudonima, moguće je izvršiti podelu pseudonima na nekoliko načina:

- prema kvalitetu;
- prema kvantitetu;
- prema značenju;

most evident in periodicals. The main feature of periodicals is that their content is the result of the work of multiple individuals, and since in the late 19th and early 20th centuries, editorial board members, editors, and owners were often the sole authors of the contributions, they devised new forms of signing. For instance, in journal *Srpski književni glasnik*, Jovan Skerlić signed articles in the Essays (*Ogledi*) and Literary Review (*Književni pregled*) sections with his full name, used the initials J. S. for articles in the Reviews and Critiques (*Ocene i prikazi*) section, and published short notes in the Notes (*Beleške*) section under the pseudonym S. (Ђорђевић, 1982: 33).

Although the motives for pseudonymity are numerous and quite diverse, they can be classified into several categories:

- religious, prompted by fear of ecclesiastical persecution;
- political, driven by the need to express differing opinions and criticize authority without fear of prosecution;
- social, aimed at bypassing social norms, whether by hiding the author’s gender or class affiliation;
- personal, stemming from modesty, fear of failure, dissatisfaction with one’s own name (discordant, ridiculous, or ordinary), identity protection due to belonging to marginalized groups, or as a means of aligning with general trends and/or gaining popularity, building a personal brand, or achieving financial gain.

Sometimes, a pseudonym may arise from misunderstanding, ignorance, or error. Instead of the intended, correct term, a different one with a completely different meaning may appear by chance and become widely accepted. Jovan Jovanović’s pseudonym *Zmaj* originated from the title of the satirical newspaper *3. maj* (May 3rd) written in Cyrillic. In 1864, Jovanović launched this satirical paper, intending the title to reference the May Assembly held on May 3, 1848 (Julian calendar). However, due to a typesetter’s error—who misunderstood the wordplay and omitted the period after the number—the name Змај (*Zmaj* = dragon) was created. The French writer Arthur Beyle is best known by the pseudonym Stendhal, which he derived from the name of the German town Stendal, and which he “hastily wrote down and thus pronounced as Sthendal” (Максимовић, 2003: 68).

- prema funkciji koju obavljaju;
- prema pojavnom obliku pseudonima.

Osnovna podela pseudonima s aspekta bibliotekarstva vrši se prema njihovom esencijalnom kvalitetu na:

- nerešene i
- rešene pseudonime.

Prilikom dešifrovanja pseudonima koriste se rukopisni, pisani ili usmeni izvori, koji se prema kriterijumu dešifrovanja mogu podeliti na tri velike skupine:

- Pseudonimi koji su ranije dešifrovani i koji se najčešće nalaze u rukopisima, ali i u štampanim izdanjima. U ovu grupu izvora spadaju razne rukopisne zbirke, ili dešifrovanja zapisana na pseudonimnim delima. Ovi zapisi mogu imati dvojako poreklo: od autora, kada su svoje pseudonimno delo slali uz posvetu na poklon, i od poznavalaca pisaca i njihovih dela. Takav je slučaj sa primerkom Novakovićeve *Vile* koja se čuva u Biblioteci Srpske akademije nauka i umetnosti; ili sa pojedinim godištim *Gedže* u Narodnoj biblioteci Srbije; a u Patrijaršiji postoji nekoliko knjiga Mitropolita Stevana Stratimirovića u kojima su njegovom rukom dešifrovani pseudonimi.
- Pseudonimi koji se dešifruju poređenjem tekstova, najčešće štampanih: ovu grupu izvora za dešifrovanje čine bibliografije, bibliotečki katalozi, katalozi knjižara i antikvarnica, predgovori, nekrolozi, jubilarni i specijalni brojevi, spomenice, monografije, istorije književnosti i enciklopedije; kritike i polemike, brojni podaci rasuti po tekstovima koji uzgred govore o pseudonimnim delima; sadržaji časopisa (npr. *Letopisa Matice srpske, Otadžbine, Srpskog književnog glasnika, Nove Evrope, Venca* i dr.).
- Pseudonimi koji se dešifruju podacima dobijenim usmeno od poznavalaca. U ovu grupu ubrajaju se sami autori koji pišu pod pseudonimom; urednici, ili članovi redakcije časopisa ili novina u kojima su oni pod pseudonimom saradivali; autorovi rođaci; bliži prijatelji ili dobri poznavaoци autorovih pseudonimnih dela. Svi usmeni izvori mogu se podeliti na posredne i neposredne. Prilikom dešifrovanja, prednost se daje neposrednim izvorima, ali u pojedinim slučajevima obe vrste izvora mogu biti od velike koristi.

Razrešavanjem pseudonima bave se brojni biografi, bibliografi, književni istoričari, bibliotekari, filozofi i istraživači. Pojedini pseudonimi i pored velikog truda ostanu skriveni, a naknadnom prove-

4. Categorization of Pseudonyms

Milivoj V. Knežević offered an expanded definition of the pseudonym, clearly indicating the diversity of its manifest forms. “Every graphic sign: letter, number, code, and symbol; every sentence, word, and syllable; every initial of a name, or of a name and surname, or of a name, father’s name, and surname; every arbitrarily chosen real or fictional, old or new, native or foreign, existing or artificially (through wordplay) constructed name, mark, or expression—behind which a writer hides—all that carries pseudonymous meaning—that is a pseudonym” (Кнежевић, 1949: 264).

By examining existing classifications of pseudonyms (Halkett et al., 1926; Кнежевић, 1949; Дмитриев, 1977; Ђорђевић, 1982; Вранеш, 2008; Entzenberg, 2009; Nosić, 2019), as well as the various aspects of the concept, it is possible to divide pseudonyms in several ways:

- according to quality;
- according to quantity;
- according to meaning;
- according to their function;
- according to their manifest form.

The basic division of pseudonyms from a library science perspective is based on their essential quality into:

- unresolved and
- resolved pseudonyms.

When deciphering pseudonyms, manuscript, written, or oral sources are used, which can be divided according to the decryption criterion into three major groups:

- Pseudonyms that have previously been deciphered, typically found in manuscripts but also in printed editions. This group includes various manuscript collections or decipherings recorded on pseudonymous works. These entries may originate from the author (e.g., when sending a pseudonymous work as a gift with a dedication), or from acquaintances of the writer and their works. Such is the case with a copy of Novaković’s *Vila* held in the Library of the Serbian Academy of Sciences and Arts; or with some volumes of *Gedža* in the National Library of Serbia; while in the Patriarchate of the Serbian Orthodox Church there are several books of Metropolitan Stevan Stratimirović with pseudonyms deciphered in his own handwriting.
- Pseudonyms deciphered by comparing texts, usually printed ones: this group includes bib-

rom podataka, u arhivima ili prema novootkrivenim rukopisima iz autorove posmrtno zaostavštine ili prema bibliografijama njihovih radova koje su sami sastavili, može se desiti da se razreše. Ovaj mukotrpni posao često zahteva metode upoređivanja i korišćenje posrednih izvora. A kada ni dovitljivost ni pronicljivost istraživača nisu dovoljni, potrebno je nastaviti potragu za podacima, “putem manjih, na oko beznačajnih indicija, kako bi naišli na nov izvor koji će pružiti dva važna podatka da se pomoću njih reši nepoznata iz pišćeve psevdonimne jednačine” (Кнежевић, 1949: 273).

Pseudonimi se prema kvantitetu, tj. broju autora koji se kriju iza jednog pseudonima, mogu podeliti na:

- individualne i
- kolektivne pseudonime.

Pojam individualni pseudonim upotrebljava se u situaciji kada se autor isključivo ili pretežno služi pseudonimom prilikom objavljivanja svojih dela, bez obzira na broj pseudonima koje koristi u stvaralačkom opusu: Fingal O’Flaerti Vilis (Fingal O’Flahertie Wills) pravo je ime autora koji je poznat isključivo preko pseudonima Oskar Vajld (Oscar Wilde), dok je Fransoa Mari Arue (François Marie Arouet) u toku književnog stvaralaštva koristio skoro 200 pseudonima, ali je najpoznatiji pod pseudonimom Volter (Voltaire).⁴

Kolektivni pseudonim, sa druge strane, predstavlja termin koji se odnosi na koautorstvo dva ili više autora, koji se u stvaralačkom radu isključivo služe zajedničkim pseudonimom: Erik Aksl Sund (Erik Axl Sund) pseudonim je kojim se potpisuju dvojica švedskih autora – Jerker Erikson (Jarker Eriksson) i Hokan Akslander Sundkvist (Håkan Axlander Sundquist); Oblačić Rade je kolektivni pseudonim Ljubomira M. Protića i Vladimira D. Stojanovića; dok je Palfimi zajednički pseudonim Milana Đ. A. Plavšića, Aleksandra G. D. Plavšića i Filipa G. D. Plavšića.

Prema značenju pseudonimi se mogu podeliti na dve osnovne kategorije:

- oni koji otkrivaju neku stvarnu autorovu karakteristiku: fizičku, psihičku, etničku, geografsku, socijalnu, književnu... U ovu grupu spadaju frenonimi, etnonimi, geonimi, patronimi, matronimi itd.
- oni koji pružaju pogrešnu, netačnu autorovu karakteristiku. U ovu grupu spadaju pseud-etnonimi, pseudoginimi, pseudoandronimi, pseudoprenonimi itd.

liographies, library catalogs, bookseller and antiquarian catalogs, prefaces, obituaries, commemorative and special issues, memorial books, monographs, literary histories, and encyclopedias; critiques and polemics, scattered data within texts that incidentally mention pseudonymous works; journal contents (e.g., *Letopis Matice srpske*, *Otadžbina*, *Srpski književni glasnik*, *Nova Evropa*, *Venac*, etc.).

- Pseudonyms deciphered based on oral information from knowledgeable individuals. This includes the authors themselves; editors or editorial board members of journals or newspapers where they contributed under a pseudonym; relatives; close friends; or well-informed readers. All oral sources can be divided into indirect and direct. In deciphering, direct sources are preferred, but in certain cases, both types can be highly valuable.

The resolution of pseudonyms is pursued by numerous biographers, bibliographers, literary historians, librarians, philosophers and researchers. Some pseudonyms, despite great effort, remain hidden, but with subsequent verification of data in archives, or based on newly discovered manuscripts from the author’s posthumous legacy, or bibliographies of their works compiled by the authors themselves, resolution may still occur. This painstaking task often requires comparison methods and the use of indirect sources. And when neither ingenuity nor insight suffices, the search must continue, “by way of minor, seemingly insignificant clues, in hopes of finding a new source that provides two crucial data points for solving the unknown in the writer’s pseudonymous equation” (Кнежевић, 1949: 173).

According to quantity, i.e., the number of authors behind a single pseudonym, pseudonyms can be divided into:

- individual and
- collective pseudonyms.

The term individual pseudonym is used when an author exclusively or predominantly employs a pseudonym to publish their works, regardless of how many pseudonyms appear in their oeuvre: Fingal O’Flahertie Wills is the real name of the author known exclusively as Oscar Wilde, while François-Marie Arouet used nearly 200 pseudonyms but is most famous as Voltaire.⁴

⁴ Spisak svih poznatih Volterovih pseudonima može se pronaći na adresi: http://registryofpseudonyms.com/francois_marie_arouet.html

⁴ The list of all known pseudonyms used by Voltaire can be found at the following address: http://registryofpseudonyms.com/francois_marie_arouet.html

Iako veliki broj pseudonima može da se svrsta u neku od prethodno opisanih kategorija, moguća je dalja podjela prema funkciji koju obavljaju. Imajući u vidu ovu kategoriju, pseudonimi se mogu razvrstati na:

- pseudonime kojima je osnovni zadatak prikrivanje identiteta i pola autora,⁵
- pseudonime kojima je osnovna funkcija otkrivanje autorove ličnosti,
- pseudonime kojima je osnovna funkcija sticanje popularnosti, izgradnja ličnog brenda ili sticanje finansijske koristi i
- pseudonime čija je svrha stvaranje različitih bibliografskih entiteta, u cilju diferenciranja različitih stilova pisanja jednog autora – tzv. heteronime.⁶

Oblik autorovog grafičkog prerusavanja predstavlja najmnogobrojniju i najkompleksniju kategoriju, u okviru koje se pseudonimi razvrstavaju u šest velikih skupina:

- Pseudonimi izvedeni od pravog imena i prezimena početnim i/ili završnim slovima, raznim obrtima i spojevima slogova, zanimljivim kombinacijama i pravom igrom reči rebusnog karaktera. Ovde se ubrajaju razni akronimi, anagrami, ananiami, inicijali... Lakše se razrešavaju od drugih pseudonima upravo zbog toga što su izvedeni od pravog imena i prezimena. Npr. Žać (Živko Aćimović);⁷ Mijah (Hajim Davičo);⁸ Mirćilom Tadirov (Milorad Mitrović).⁹
- Pseudonimi koji predstavljaju autorove geografske, nacionalne, socijalne, fizičke, ili verske oznake. Osnovni cilj ovih pseudonima je da istaknu neko svojstvo, ličnu osobinu autora ili njegovog stvaralaštva, a ne samo da prikriju identitet autora, npr. Šumadinac (Vladimir

Collective pseudonym, on the other hand, refers to the co-authorship of two or more individuals who exclusively use a shared pseudonym: Erik Axl Sund is the pseudonym of two Swedish authors – Jerker Eriksson and Håkan Axlander Sundquist; Oblačić Rade is the collective pseudonym of Ljubomir M. Protić and Vladimir D. Stojanović; while Palfimi is shared by Milan Đ. A. Plavšić, Aleksandar G. D. Plavšić, and Filip G. D. Plavšić.

According to meaning, pseudonyms can be divided into two basic categories:

- those that reveal an actual characteristic of the author: physical, psychological, ethnic, geographic, social, literary, etc. This group includes phrenonyms, ethnonyms, geonyms, patronyms, matronyms, etc.
- those that provide a misleading, inaccurate characterization of the author. This group includes pseudoethnonyms, pseudogynonyms, pseudoandronyms, pseudophronyms, etc.

While many pseudonyms can be classified under the aforementioned categories, a further classification by function is also possible. From this perspective, pseudonyms can be grouped as:

- pseudonyms whose primary purpose is to conceal the author's identity and gender;⁵
- pseudonyms whose main function is to reveal the author's personality;
- pseudonyms used for the purpose of gaining popularity, creating a personal brand, or achieving financial gain;
- pseudonyms intended to create different bibliographic entities in order to differentiate among an author's distinct writing styles – so-called heteronyms.⁶

The form of graphical disguise represents the most numerous and complex category, within which pseudonyms can be classified into six major groups:

- Pseudonyms derived from the real name and surname through initials and/or final letters, various inversions and syllable combinations,

⁵ Na primer, Meri En Evans (Mary Ann Evans) koristila je muški pseudonim (pseudoandronim) Džordž Eliot (George Eliot).

⁶ Heteronim je pojam koji izvorno pripada grani leksikologije gde označava reč koja se piše isto kao druga reč, ali se razlikuje u izgovoru i značenju, nastala od grčkih reči (grč. ἕτερος, drugi, drugačiji + ὄνομα, ime) što u doslovnom prevodu znači različito ime. Ovaj pojam je u književnost uveo portugalski književnik Fernando Pessoa (Fernando António Nogueira Pessoa) dajući mu sasvim novo značenje. On je stvorio čitav niz alternativnih pesničkih ličnosti, pišući brojne zbirke poezije pod njihovim imenima. Takve pseudonime, kojih ima više od 80, nazvao je heteronimima, a najpoznatiji među njima su Alberto Kaejro (Alberto Caeiro), Alvaro de Kampuš (Álvaro de Campos) i Rikardo Reiš (Ricardo Reis) (Ciuraru, 2011).

⁷ Pseudonim nastao kombinacijom prvog slova imena i prvog sloga prezimena.

⁸ Pseudonim nastao tako što je ime napisano naopako, tj. kao u ogledalu.

⁹ Pseudonim nastao tako što je kombinacijom slova imena i prezimena nastalo drugo ime i prezime.

⁵ For example, Mary Ann Evans used a male pseudonym (pseudoandronym) George Eliot.

⁶ Heteronym is a term that originally belongs to the field of lexicology, where it denotes a word that is spelled the same as another word but differs in pronunciation and meaning. It comes from the Greek words (Gr. ἕτερος, meaning "other, different" + ὄνομα, meaning "name"), which literally translates as "different name." This concept was introduced into literature by the Portuguese writer Fernando Pessoa (Fernando António Nogueira Pessoa), who gave it an entirely new meaning. He created a whole range of alternative poetic personas, writing numerous poetry collections under their names. These pseudonyms, of which there are more than 80, he called heteronyms, and the most famous among them are Alberto Caeiro, Álvaro de Campos, and Ricardo Reis (Ciuraru, 2011).

Karić),¹⁰ Srbin Srbinović (Živojin Protić),¹¹ Viši oficir (Đorđe Ćirić).¹²

- Pseudonimi kojima su pravo ime i prezime autora zamenjeni pseudoznacima u formi fiktivnih imena, ali tako da ne nose u sebi nijedan stvarni element koji bi bio vezan za označavanje pravog imena, čime autor stvara novi identitet. Ovi pseudonimi sračunato prave zabunu te se izuzetno teško dešifruju. Npr. Džordž Orvel (George Orwell) je pseudonim Erika Artura Blera (Eric Arthur Blair).
- Pseudonimi preuzeti iz postojećih izvora (istorijskih, književnih...), npr. Robespierre (Dimitrije J. Janković),¹³ St. Gabriel (Stjepan Fraunhajn),¹⁴ Lear (lik iz Šekspirove drame – Milutin Garašanin).¹⁵
- Pseudonimi koji su nastali pukom maštom autora, od izmišljenih, veštačkim putem stvorenih imena, npr. Uzdah Sutončić (Miloš Đorić).¹⁶
- Pseudonimi – zagonetke; smatra se da najpotpunije skrivaju identitet autora, kreirani su u formi proizvoljno uzetih grafičkih znakova, slova, brojeva, simbola, šifara, reči ili izraza, često u čudnim vidovima i neobičnim položajima. Upravo zbog ovih osobina ubrajaju se u pseudonime koji se najteže razrešavaju. Npr. ** (Milovan Đ. Glišić),¹⁷ H^3+2 (Stojan Novaković),¹⁸ Čovek koji se smeje (Dušan Popović).¹⁹

Stvaralačka maštovitost doprinosi raznovrsnom oblikovanju pseudonima: ima ih realnih i fantastičnih, originalnih i prevedenih, latiniziranih ili adaptiranih na neki drugi jezik, šaljivih, ironičnih ili ozbiljnih, u raznim oznakama i vidovima, kombinacijama i varijacijama. Svaka njihova dalja podela je moguća, budući da se pseudonimi formiraju potpuno proizvoljno, bez ikakvih pravila, te zavisno od nadahnuća i potreba njihovih stvaralaca. Upravo ta raznovrsnost i nepredvidivost otežavaju njihovu sistematizaciju, što predstavlja izazov za bibliotekare u procesu identifikacije autora.

Svrha kategorizacije pseudonima stoga nije samo akademska podela prema određenim kriterijumima,

clever constructions, and wordplay of a rebus-like character. This includes acronyms, anagrams, anonyms, initials, etc. These are easier to decipher due to their basis in real names. E.g., Žac (from Živko Aćimović);⁷ Mijah (from Hajim Davičo);⁸ Mirčilom Tadirov (from Milorad Mitrović).⁹

- Pseudonyms that indicate the author's geographic, national, social, physical, or religious attributes. Their main purpose is to highlight some feature of the author or their work, rather than merely to conceal identity. E.g., Šumadinac (Vladimir Karić),¹⁰ Srbin Srbinović (Živojin Protić),¹¹ Viši oficir (Đorđe Ćirić).¹²
- Pseudonyms in which the author's real name and surname are replaced with pseudo-identifiers in the form of fictitious names, lacking any actual element that might indicate the real name, thereby creating a new identity. These pseudonyms are intentionally misleading and extremely difficult to decode. E.g., George Orwell is the pseudonym of Eric Arthur Blair.
- Pseudonyms borrowed from existing sources (historical, literary, etc.), e.g., Robespierre (Dimitrije J. Janković),¹³ St. Gabriel (Stjepan Fraunhajn),¹⁴ Lear (Shakespearean character – Milutin Garašanin).¹⁵
- Pseudonyms created entirely from the author's imagination, using invented, artificially formed names, e.g., Uzdah Sutončić (Miloš Đorić).¹⁶
- Pseudonyms as riddles; these are considered the most complete concealments of identity, formed from arbitrarily chosen graphic symbols, letters, numbers, signs, codes, words, or expressions, often in strange forms and unusual configurations. Their characteristics make them the hardest to resolve. E.g., ** (Milovan

¹⁰ Pseudonim koji označava geografsku pripadnost – geonim.

¹¹ Pseudonim koji označava nacionalnu pripadnost – etnonim.

¹² Pseudonim koji označava zvanje ili poziciju autora – titlonim.

¹³ Pseudonim preuzet iz istorijskog izvora.

¹⁴ Pseudonim u obliku imena sveca koji zamenjuju ime autora – hagianim ili ascetonim.

¹⁵ Pseudonim preuzet od imena književnih likova.

¹⁶ Pseudonim nastao od različitih vrsta imenica (apstraktnih, građevnih, zajedničkih) – nominonim.

¹⁷ Pseudonim koji se sastoji od jedne ili više zvezdica kombinovanih u različiti niz – astronim ili asteronim.

¹⁸ Pseudonim u formi matematičkog izraza.

¹⁹ Pseudonim u formi izraza – frazeonim.

⁷ A pseudonym created by combining the first letter of the first name and the first syllable of the last name.

⁸ A pseudonym created by writing the name in reverse, i.e., as in a mirror.

⁹ A pseudonym created by combining letters from the first and last names to form a different name and surname.

¹⁰ A pseudonym indicating geographic affiliation – geonim.

¹¹ A pseudonym indicating national affiliation – etnonim.

¹² A pseudonym indicating the author's title or position – titlonim.

¹³ A pseudonym taken from a historical source.

¹⁴ A pseudonym in the form of a saint's name replacing the author's name – hagianim or ascetonim.

¹⁵ A pseudonym derived from the names of literary characters.

¹⁶ A pseudonym formed from various types of nouns (abstract, material, common) – nominonim.

već prvenstveno predstavlja praktičan alat koji olakšava razrešavanje i praćenje identiteta autora u bibliografskim bazama i arhivskim zbirkama. Klasifikacije upućuju stručnjake na moguće tragove koji mogu pomoći u otkrivanju stvarnih lica iza pseudonima ili razlikovanju više autora koji koriste slične ili iste pseudonime. Time se sprečavaju greške i omogućava preciznije povezivanje radova s pravim autorima, što je od ključnog značaja za očuvanje integriteta bibliografskih podataka, pri čemu se sama kategorizacija ne posmatra kao konačna, imajući u vidu kompleksnost i moguću buduću inovativnu primenu ili pojavu novih pseudonima.

5. Zaključak

Pseudonimija, kao kompleksna i višeslojna pojava u književnom i kulturnom životu, zahteva savremen, interdisciplinarni pristup koji objedinjuje književnu teoriju, istoriju, psihologiju, sociologiju, bibliotekarstvo i informacione nauke. Kroz brojna proučavanja i primere jasno se uočava da pseudonim nije tek puka zamena za autorovo ime, već simbolička i funkcionalna konstrukcija koja odražava niz motiva – od ličnih i estetskih do društvenih i političkih.

Kategorizacija pseudonima prema različitim kriterijumima – kvalitetu, kvantitetu, značenju, funkciji i pojavnom obliku – potvrđuje bogatstvo i raznovrsnost ove pojave, kao i potrebu za njenim daljim sistematskim proučavanjem u okviru pseudonomastike kao posebne naučne oblasti. Kroz istoriju, pseudonimi su autorima služili kao sredstvo zaštite, otpora, umetničkog eksperimenta ili razgraničenja privatnog i javnog identiteta. Danas, u digitalnoj eri, oni dobijaju nove forme i značenja, pojavljujući se na društvenim mrežama, u gejming i blog zajednicama, pa čak i u naučnoj komunikaciji, čime dodatno komplikuju granicu između stvarnog i konstruisanog identiteta.

Razotkrivanje pseudonima često podrazumeva pravi istraživački poduhvat, koji uključuje rad sa rukopisnim, štampanim i usmenim izvorima, uz veliku pažnju, preciznost i intuiciju. Ovaj proces nije važan samo za bibliografsko ili književnoistorijsko dokumentovanje, već i za šire razumevanje kulturnog konteksta i autorskog nasleđa.

U okviru bibliotečke i bibliografske prakse, pseudonimi predstavljaju izazov u obezbeđivanju tačnih, povezanih i standardizovanih normativnih zapisa za lična imena. Međunarodne baze podataka kao što su ISNI (International Standard Name Identifier)²⁰ i

Đ. Glišić,¹⁷ $H^3+ 2$ (Stojan Novaković),¹⁸¹⁸
The Man Who Laughs (Dušan Popović).¹⁹¹⁹

Creative imagination contributes to the diverse shaping of pseudonyms: they may be realistic or fantastic, original or translated, latinized or adapted to other languages, humorous, ironic, or serious, in various signs and forms, combinations and variations. Every further classification is possible, as pseudonyms are formed entirely arbitrarily, without any strict rules, depending on the inspiration and needs of their creators. This very diversity and unpredictability complicate their systematization, posing a challenge for librarians in the process of author identification.

The purpose of pseudonym categorization is thus not merely an academic classification by certain criteria, but primarily a practical tool that facilitates the resolution and tracking of author identities in bibliographic databases and archival collections. These classifications guide professionals toward potential leads that may help reveal the real individuals behind pseudonyms or distinguish among multiple authors using similar or identical pseudonyms. In doing so, errors are prevented and more accurate connections between works and authors are established – an essential task for preserving the integrity of bibliographic data. At the same time, categorization is not viewed as final, considering the complexity and the potential for future innovative application or the emergence of new pseudonyms.

5. Conclusion

Pseudonymity, as a complex and multilayered phenomenon within literary and cultural life, requires a contemporary, interdisciplinary approach that integrates literary theory, history, psychology, sociology, librarianship, and information science. Numerous studies and examples clearly indicate that a pseudonym is not merely a simple substitute for the author's real name, but rather a symbolic and functional construct that reflects a range of motivations—ranging from personal and aesthetic to social and political.

The categorization of pseudonyms according to diverse criteria—such as quality, quantity, meaning, function, and form—confirms the richness and diversity of this phenomenon, as well as the need for its further systematic study within the framework of pseudonomastics as a distinct scholarly field.

¹⁷ A pseudonym consisting of one or more asterisks combined in various sequences – astronym or asteronym.

¹⁸ A pseudonym in the form of a mathematical expression.

¹⁹ A pseudonym in the form of a phrase – phrasonym.

²⁰ Više na: <https://isni.org/>

VIAF (Virtual International Authority File),²¹ zajedno sa lokalnim kataloškim pravilima, omogućavaju precizno vođenje normativnih zapisa i time postaju ključni u obezbeđivanju tačnih i sveobuhvatnih informacija o autorima. Bibliotekari, istraživači i korisnici informacija imaju odgovornost da prepoznaju i uvažavaju složenost ovog fenomena, kako bi doprinosili boljoj dostupnosti informacija, zaštitili autorskih prava i transparentnosti izvora znanja.

Na kraju, pseudonim kao vid samopredstavljanja autora neizostavno utiče na recepciju dela i interpretaciju teksta, dodajući mu dodatni sloj značenja. Stoga pseudonim ne treba zanemariti ni u književnoj analizi ni u bibliografskom opisu. U vremenu kada se granice identiteta sve više preispituju, fenomen pseudonima dobija novu aktuelnost i zahteva osveženo naučno sagledavanje i sistematizaciju.

Historically, pseudonyms have served authors as a means of protection, resistance, artistic experimentation, or as a tool for delineating the private from the public self. In the digital era, pseudonyms acquire new forms and meanings, emerging in social media, gaming, and blogging communities, and even within scholarly communication, thus further complicating the boundary between authentic and constructed identity.

The uncovering of pseudonyms often entails a genuine research endeavor, involving the examination of manuscript, printed, and oral sources, requiring great attention, precision, and intuition. This process is significant not only for bibliographic or literary-historical documentation but also for a broader understanding of cultural context and authorial legacy. Within library and bibliographic practice, pseudonyms present a challenge in ensuring accurate, interconnected, and standardized authority records for personal names. International databases such as ISNI (International Standard Name Identifier)²⁰ and VIAF (Virtual International Authority File),^{21,21} in conjunction with local cataloging rules, facilitate the precise maintenance of authority records and thus play a crucial role in providing accurate and comprehensive information about authors. Librarians, researchers, and end users have a responsibility to recognize and acknowledge the complexity of this phenomenon in order to enhance information accessibility, protect intellectual property rights, and ensure the transparency of knowledge sources.

Ultimately, the pseudonym, as a form of authorial self-representation, inevitably influences both the reception of a work and the interpretation of the text, adding an additional layer of meaning. Therefore, the pseudonym should not be overlooked in literary analysis or bibliographic description. In an age where the boundaries of identity are increasingly interrogated, the phenomenon of pseudonymity gains renewed relevance and calls for refreshed scholarly insight and systematization.

²¹ Više na: <https://viaf.org/en>

²⁰ More at: <https://isni.org/>

²¹ More at: <https://viaf.org/en>

Bibliografija

- Ciuraru, C. (2011). Fernando Pessoa & His Heteronyms. In: *Nom de Plume: A (Secret) History of Pseudonyms*. New York: HarperCollins. <https://poetry-society.org/features/tributes/fernando-pessoa-his-heteronyms> [9. 4. 2025]
- Дмитриев, В. Г. (1977). *Скрывшие свое имя*. Москва: Наука.
- Ђорђевић, Љ. (1982). *Библиографија Српског књижевног гласника*. Београд: Народна библиотека Србије.
- Entzenberg, S. (2009). By Another Name: The Use of Pseudonyms by Writers in Sweden from 1870 to 1890. In: *Proceedings of the 23rd International Congress of Onomastic Sciences* (pp. 346–349). Toronto: York University. <https://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/handle/10315/3963>
- Griffin, R. J. (Ed.). (2003). *The Faces of Anonymity: Anonymous and Pseudonymous Publication from the Sixteenth to the Twentieth Century*. New York: Palgrave.
- Halkett, S., Laing J., Kennedy J., Smith W. A., & Johnson, A. F. (1926–1934). *Dictionary of Anonymous and Pseudonymous English Literature*. New and enl. ed. Edinburgh, London: Oliver and Boyd.
- Hogan, B. (2012). Pseudonyms and the Rise of the Real-Name Web. In: Hartley, J., Burgess, J., & Bruns A. (Ed.) *A Companion to New Media Dynamics* (pp. 290-308). Chichester, UK: Blackwell Publishing Ltd.
- Jokanović, V., Kalender, F., Popović, E., & Stojanović, M. (1984). *Bibliotekarski leksikon*. Beograd: No-lit.
- Колосова, С. (2009). *Энциклопедический словарь псевдонимов*. Москва: Научная книга.
- Максимовић, В. (2003). *Основетеоријебиблиографије са примјерима*. Српско Сарајево: Филозофски факултет Универзитета.
- Мала енциклопедија (1959). *Мала енциклопедија Просвета: општа енциклопедија*. Београд: Просвета.
- Јевтић, Б., & Ногић, Б. (2008). Јован Јовановић Змај у часописима Змај, Жижа и Стармали: поглед кроз псеудониме. *Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића 16* (16), 41-58.
- Кнежевић, М. (1949). О нашим псевдонимима. *Библиотекар 1*(3), 263-273.
- Nosić, V. (2019). Pseudonimi književnika. *Varaždinski učitelj – digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje 2*(2), 1-12.
- Rose, M. (1995). *Authors and Owners: The Invention of Copyright*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Van der Nagel, E. (2017). *Social media pseudonymity: affordances, practices, disruptions*. Doct. thesis. Swinburne: University of Technology.
- Schoolcraft, R. (2004). For Whom the Beyle Toils: Stendhal and Pseudonymous Authorship. *PMLA/Publications of the Modern Language Association of America 119*(2), 247-264. DOI:10.1632/003081204X21298.
- Verona, E. (1986). *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice*. Zagreb: Društvo bibliotekara Hrvatske.
- Вранеш, А. (2008). Архиви и библиотеке ‘на отвореном путу’. *Архив 9*(1/2), 15-32.
- Вранеш, А., & Марковић, Љ. (2013). *Од рукописа до библиотеке*. Београд: Филолошки факултет.

Bibliography

- Ciuraru, C. (2011). Fernando Pessoa & His Heteronyms. In: *Nom de Plume: A (Secret) History of Pseudonyms*. New York: HarperCollins. <https://poetry-society.org/features/tributes/fernando-pessoa-his-heteronyms> [9. 4. 2025]
- Dmitriev, V.G. (1977). *Skryvšie svoje imja*. Moskva: Nauka.
- Đorđević, Lj. (1982). *Bibliografija Srpskog književnog glasnika*. Beograd: Narodna biblioteka Srbije.
- Entzenberg, S. (2009). By Another Name: The Use of Pseudonyms by Writers in Sweden from 1870 to 1890. In: *Proceedings of the 23rd International Congress of Onomastic Sciences* (pp. 346–349). Toronto: York University. <https://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/handle/10315/3963>
- Griffin, R. J. (Ed.). (2003). *The Faces of Anonymity: Anonymous and Pseudonymous Publication from the Sixteenth to the Twentieth Century*. New York: Palgrave.
- Halkett, S., Laing J., Kennedy J., Smith W. A., & Johnson, A. F. (1926–1934). *Dictionary of Anonymous and Pseudonymous English Literature*. New and enl. ed. Edinburgh, London: Oliver and Boyd.
- Hogan, B. (2012). Pseudonyms and the Rise of the Real-Name Web. In: Hartley, J., Burgess, J., & Bruns A. (Ed.) *A Companion to New Media Dynamics* (pp. 290-308). Chichester, UK: Blackwell Publishing Ltd.
- Jokanović, V., Kalender, F., Popović, E., & Stojanović, M. (1984). *Bibliotekarski leksikon*. Beograd: Nolit.
- Kolosoza, S. (2009). *Ėnciklopedičeskij slovar' psevdonimov*. Moskva: Naučnaja kniga.
- Maksimović, V. (2003). *Osnove teorije bibliografije sa primjerima*. Srpsko Sarajevo: Filozofski fakultet Univerziteta.
- Mala enciklopedija (1959). *Mala enciklopedija Prosveta: opšta enciklopedija*. Beograd: Prosveta.
- Jevtić, B., & Nogić, B. (2008). Jovan Jovanović Zmaj u časopisima Zmaj, Žiža i Starmali: pogled kroz pseudonime. *Susreti bibliografa u spomen na dr Georgija Mihailovića* 16 (16), 41-58.
- Knežević, M. (1949). *O našim psevdonimima*. Bibliotekar 1(3), 263-273.
- Nosić, V. (2019). Pseudonimi književnika. *Varaždinski učitelj – digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje* 2(2), 1-12.
- Rose, M. (1995). *Authors and Owners: The Invention of Copyright*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Van der Nagel, E. (2017). *Social media pseudonymity: affordances, practices, disruptions*. Doct. thesis. Swinburne: University of Technology.
- Schoolcraft, R. (2004). For Whom the Beyle Toils: Stendhal and Pseudonymous Authorship. *PMLA/Publications of the Modern Language Association of America* 119(2), 247-264. DOI:10.1632/003081204X21298.
- Verona, E. (1986). *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice*. Zagreb: Društvo bibliotekara Hrvatske.
- Vraneš, A. (2008). Arhivi i biblioteke 'na otvorenom putu'. *Arhiv* 9(1/2), 15-32.
- Vraneš, A., & Marković, Lj. (2013). *Od rukopisa do biblioteke*. Beograd: Filološki fakultet.